

ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือน อุทยานแห่งชาติเอราวัณ จังหวัดกาญจนบุรี Environmental Awareness of Visitors to Erawan National Park, Kanchanaburi Province

ตรีชฎา เล่าแก้วหนู, แสงสรรค์ ภูมิสถาน*

และ นภวรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว

Threechada Loakaewnoo, Sangsan Phumsathan *

and Noppawan Tanakanjana Phongkhiao

ABSTRACT

To achieve visitor impact management, a park manager has to understand the environmental awareness of visitors as this can influence their behavior to be environmentally friendly. The objectives of this research were to investigate the levels of environmental awareness of visitors, to analyze factors influencing their awareness, and to analyze the influence of environmental awareness on environmental behavior. Erawan National Park was selected as the study site. The study was based on questionnaire interviews conducted from October 2013 to January 2014, with 416 domestic visitors. The results showed that the majority of visitors were anthropocentrists and expressed a high degree of environmental awareness. The positive way that visitors most frequently behaved was by separating waste before disposal while negative behavior was bringing foam containers into Erawan National Park. The results of the ordinal regression analyses indicated that environmental knowledge and attitude toward the environment significantly influenced the environmental awareness of visitors. Consequently, environmental awareness significantly influenced the environmental behavior of visitors. Thus, environmentally friendly behavior should be encouraged by building up the environmental awareness of visitors.

Keywords: environmental awareness, environmental behavior, Erawan National Park

บทคัดย่อ

ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นการให้ความสำคัญและเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม หากผู้มาเยือนตระหนักและคำนึงถึงปัญหา

สิ่งแวดล้อม จะส่งผลให้ผู้มาเยือนมีความเต็มใจที่จะแสดงพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่คุ้มครองด้วยเช่นกัน การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือน วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความ

ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวิเคราะห์อิทธิพลของความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมที่มีต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม โดยเลือกอุทยานแห่งชาติเอราวัณเป็นพื้นที่ศึกษา เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากผู้มาเยือนชาวไทย จำนวน 416 ตัวอย่าง ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2556 ถึง เดือนมกราคม พ.ศ. 2557 ผลการศึกษาพบว่า ผู้มาเยือนส่วนใหญ่มีระดับความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมในระดับมาก และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มมนุษยนิยม พฤติกรรมเชิงบวกที่ผู้มาเยือนส่วนใหญ่ปฏิบัติมากที่สุด คือ แยกขยะตามถังขยะที่อุทยานแห่งชาติเอราวัณจัดไว้ให้ และพฤติกรรมเชิงลบที่ผู้มาเยือนส่วนใหญ่ปฏิบัติ คือนำภาชนะใส่อาหารประเภทกล่องโฟมเข้ามาในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ เพราะสะดวกในการรับประทานจากการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงอันดับ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเชิงบวกของผู้มาเยือน จำเป็นต้องส่งเสริมให้ผู้มาเยือนมีความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้นด้วย

คำสำคัญ: ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม อุทยานแห่งชาติเอราวัณ

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวในพื้นที่คุ้มครองนั้นได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติที่โดดเด่น มีระบบนิเวศที่สมบูรณ์ มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวในพื้นที่คุ้มครองนั้นก็นำมาซึ่งผลกระทบต่อระบบ

นิเวศและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ในด้านต่างๆ ได้แก่ ผลกระทบต่อพืชพรรณ เช่น การถูกหักเหียบย่ำ ผลกระทบต่อดิน เช่น การชะล้างพังทลายของดิน ผลกระทบต่อสัตว์ป่า เช่น การย้ายถิ่นที่อยู่ของสัตว์ป่า ผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ เช่น การปนเปื้อนสารเคมีในแหล่งน้ำ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดมลพิษทางสิ่งแวดล้อม เช่น อากาศเสีย มลพิษทางเสียง และปัญหาขยะ (แสงสรรค์, 2555) โดยลักษณะของผลกระทบที่เกิดขึ้นและระดับความรุนแรงของผลกระทบ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น กิจกรรมของผู้มาเยือน พฤติกรรมของผู้มาเยือน หรือจำนวนผู้มาเยือนที่มีมากเกินไป รวมไปถึงการจัดการที่ไม่เหมาะสม (ดรชนี, 2549)

ในการจัดการผลกระทบจากการประกอบกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่คุ้มครอง การจัดการผู้มาเยือนเป็นประเด็นที่สำคัญ การสร้างความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม เป็นแนวทางการจัดการเชิงรุกแนวทางหนึ่ง ที่มีประสิทธิภาพในระยะยาว (วราพร, 2539) การจัดการโดยวิธีดังกล่าวเป็นการจัดการโดยเน้นเรื่องการสร้างและส่งเสริมความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้มาเยือนด้วยวิธีต่างๆ ให้เกิดความตระหนักในคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อผู้มาเยือนตระหนักและเกิดความกังวลในปัญหาสิ่งแวดล้อมจะส่งผลให้ผู้มาเยือนมีความเต็มใจที่จะแสดงพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่คุ้มครอง เช่น การแยกขยะ หรือการนำขยะออกไปทิ้งนอกพื้นที่มากขึ้น (Ainhua, María, & Claudia, 2013; Thompson & Barton, 1994) ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมให้ผู้มาเยือนเกิดความรักและหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือและการปฏิบัติตามกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ (วราพร, 2539)

ในช่วงเวลาที่ผ่านมางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมได้มีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยสามารถสรุปขอบเขตงานวิจัยได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลกับ

ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม โดยงานวิจัยหลายชิ้นสามารถสรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมนั้นเกิดจากปัจจัยที่เป็นลักษณะเฉพาะทางประชากร เช่น ทักษะคิดต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่เป็นมนุษย์นิยม (Anthropocentric) มีความเชื่อว่ามนุษย์มีอำนาจเหนือสรรพสิ่งทั้งปวงในสิ่งแวดล้อม และ กลุ่มที่เป็นสัมพันธภาพนิยม (Ecocentric) มีความเชื่อว่า สิ่งมีชีวิต (รวมทั้งมนุษย์) มีความสัมพันธ์ในลักษณะเกื้อกูลซึ่งกันและกันโดย Erik, Chenyang, and Aaron (2014) พบว่า ทักษะคิดด้านสิ่งแวดล้อมมีส่วนในการช่วยส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มมากขึ้นนอกจากนี้ยังมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและระดับการศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมด้วยโดยผู้ที่มีความรู้และระดับการศึกษาสูงมีความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมสูงตามไปด้วยนอกจากนี้ความรู้ที่สูงขึ้นจะทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้นด้วย และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจกรรมในพื้นที่ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ระยะเวลาในการประกอบกิจกรรมนั้นทนทานการ เป็นต้น ในกลุ่มที่สองเน้นการวิเคราะห์อิทธิพลของความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมด้วย เช่น พฤติกรรมการบริโภคทรัพยากร และ พฤติกรรมที่ลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ชิดารัตน์, 2548; บรรชร และรุ่งทิพย์, 2545; Azucena, Isabel, & Julen 2013; Bedrous, 2008; Henk, 2003; Phumsathan, 2013; Thompson & Barton, 1994)

การวิจัยในครั้งนี้จึงมีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาระดับความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือนวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือน และวิเคราะห์อิทธิพลของความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมที่มีต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือน โดยเลือกอุทยานแห่งชาติเอราวัณเป็นพื้นที่ศึกษา เนื่องจาก

เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีผู้มาเยือนเดินทางเข้าไปใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดผลกระทบกับพื้นที่ ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการกำหนดแนวทางการจัดการผู้มาเยือนที่มุ่งเน้นให้ผู้มาเยือนเกิดความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

การศึกษาในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมโดยกำหนดปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ ระดับการศึกษา (ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้มาเยือน) ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (ความเข้าใจในรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ผู้มาเยือนได้รับจากการสังเกตการเรียนรู้ประสบการณ์และเก็บรวบรวมไว้เป็นความทรงจำและอยู่ในระดับที่สามารถระลึกได้) การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (ความถี่หรือจำนวน ซึ่งผู้มาเยือน แพลหรือตีความหมายของการรู้สึกสัมผัสที่ได้รับจากการมองเห็น ได้ยินเสียงจากการกระทำหรือการปฏิบัติตัวที่เกี่ยวกับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม) การรับรู้ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ระดับของความรู้สึก สัมผัสของผู้มาเยือนที่ได้จากการมองเห็น ได้ยินเสียงจากการกระทำหรือการปฏิบัติตัวที่เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม) ทักษะคิดต่อสิ่งแวดล้อม(ความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมและการประพฤติตัวในแนวทางใดแนวทางหนึ่งโดยเฉพาะต่อสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือน ซึ่งจะประกอบไปด้วยความรู้สึกและความเชื่อ) และการให้ความสำคัญกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (ระดับที่ผู้มาเยือนเห็นคุณค่าหรือความสำคัญกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม) ส่วนที่สองเป็นการศึกษาอิทธิพลของความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม (ระดับที่ผู้มาเยือนเข้าใจ มีความสำนึกถึงสิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่า

หรือความสำคัญของสิ่งแวดล้อม) ที่มีต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือน (การกระทำและการปฏิบัติที่แสดงออกมาที่สามารถปรากฏให้เห็นออกมาได้ของผู้มาเยือน) (ภาพที่ 1)

จากกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานไว้ 2 ข้อ คือ

สมมติฐานข้อที่ 1 ระดับการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การรับรู้ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทักษะคิดต่อสิ่งแวดล้อม และการให้ความสำคัญกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติเอราวัณ

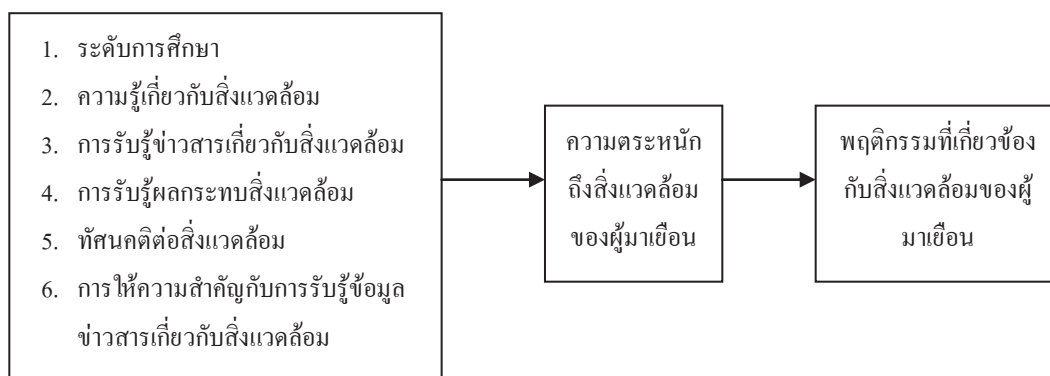
สมมติฐานข้อที่ 2 ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติเอราวัณ

วิธีการวิจัย

อุปกรณ์

1. เครื่องมือหลักที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีทั้งสิ้น 6 ตอน คือ ตอนที่ (1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการประกอบกิจกรรมนันทนาการของผู้มา

เยือนประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ประสบการณ์ในการมาเยือนพื้นที่ ประเภทกลุ่มและจำนวนบุคคลในการเดินทางมาเยือน กิจกรรมนันทนาการที่เข้าร่วม รวมทั้งความพึงพอใจโดยรวมในการเดินทาง ตอนที่ (2) ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมโดยประกอบด้วยข้อความทั้งหมด 24 ข้อความ โดยแบ่งระดับการวัดเป็น 5 ระดับ คือ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง และแบบวัดนี้ยังสามารถแยกทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถามได้เป็น 2 ประเภท คือทัศนคติด้านมนุษยนิยมและด้านสัมพันธภาพนิยม ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์มาจาก Phumsathan (2013) ตอนที่ (3) การรับรู้ข่าวสารและความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความถี่ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมสามารถแบ่งออกเป็น 5 ระดับคือ 1 หมายถึง ให้ความสำคัญน้อยมาก และ 5 หมายถึง ให้ความสำคัญมากที่สุด และแบบวัดความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยข้อความทั้งหมด 10 ข้อความ โดยเป็นคำถามในลักษณะถูกผิด ตอนที่ (4) การรับรู้ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือนทั้งหมด 14 ข้อความ โดยแบ่งระดับการวัดเป็น 6 ระดับ คือ 0 หมายถึง ไม่ปรากฏผลกระทบ และ 5 หมายถึง ผลกระทบรุนแรงมาก ตอนที่ (5) พฤติกรรมการที่

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เป็นพฤติกรรมที่ผู้มาเยือนแสดงออกมาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทั้งเป็นพฤติกรรมเชิงบวก (ส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อม) และพฤติกรรมเชิงลบ (ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม) และตอนที่ (6) ภูมิหลังของผู้มาเยือน ประกอบไปด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อมูลสังคมประชากรของผู้มาเยือน เช่น เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้ต่อเดือน โดยประกอบไปด้วยคำถามทั้งปลายเปิดและคำถามปลายปิด

2. การทดสอบความน่าเชื่อถือ โดยการนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pre-test) กับผู้มาเยือนที่ประกอบกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเอราวัณจำนวน 44 ตัวอย่างและนำไปทดสอบความน่าเชื่อถือโดยใช้วิธีการของ Cronbach ซึ่งใช้ในกรณีที่เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีคะแนนเป็นแบบจัดอันดับสำหรับมาตรวัดความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือนได้ค่า $\alpha = .734$ ซึ่งหมายถึงแบบทดสอบฉบับนี้มีความเชื่อมั่นระดับปานกลาง และมาตรวัดการรับรู้ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือนได้ค่า $\alpha = .919$ ซึ่งหมายถึงแบบทดสอบฉบับนี้มีความเชื่อมั่นระดับสูง สำหรับคำถามวัดความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีการวัดแบบการตอบถูกได้ 1 คะแนนและตอบผิดได้ 0 คะแนนได้ทำการทดสอบความน่าเชื่อถือโดยใช้วิธีการคำนวณของ Kuder-Richardson ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .695 ซึ่งหมายถึงแบบทดสอบฉบับนี้มีความเชื่อมั่นระดับปานกลาง นอกจากนั้นยังมีการวิเคราะห์ความยากได้ค่าความยากเท่ากับ .663 ซึ่งหมายถึงค่อนข้างง่าย (พวงรัตน์, 2543)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูล ทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2556 - มกราคม พ.ศ. 2557 กำหนดให้เก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องกระจายตามปริมาณการใช้ประโยชน์ แบ่งเป็นช่วงที่มีการใช้ประโยชน์เข้มข้น (High season) และช่วงที่

มีการใช้ประโยชน์เบาบาง (Low season)

2. ประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง กำหนดให้ผู้มาเยือนชาวไทยที่เดินทางมาเยือนอุทยานแห่งชาติเอราวัณในช่วงเวลาที่มีการเก็บข้อมูล มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป โดยหน่วยในการวิเคราะห์ครั้งนี้คือ ปัจเจกบุคคลในส่วนของ การกำหนดขนาดตัวอย่าง จากค่าเฉลี่ยรายปีของผู้มาเยือนที่เดินทางไปเยือนอุทยานแห่งชาติเอราวัณในช่วงปี พ.ศ. 2546-2555 นำมาคำนวณขนาดตัวอย่างโดยสูตรการประมาณสัดส่วนประชากร (พวงรัตน์, 2543) ได้ขนาดตัวอย่างที่ต้องศึกษาอย่างน้อย 384 ตัวอย่าง โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้มาเยือนที่เป็นตัวแทนของกลุ่มที่พบในบริเวณพื้นที่ศึกษา กลุ่มละ 1 คนจนกระทั่งครบตามจำนวนที่กำหนด

3. การกำหนดพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ ในบริเวณน้ำตกเอราวัณ ชั้นที่ 1 และน้ำตกชั้นที่ 2 ในช่วงเดือนที่ทำการศึกษานี้เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการประกอบกิจกรรมของผู้มาเยือนหนาแน่น (ภาพที่ 2)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอภาพรวมของการวิเคราะห์จากสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าฐานนิยม และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยเชิงอันดับ (Ordinal Logistic Regression)

ผลการวิจัย

ภูมิหลังและรูปแบบการประกอบกิจกรรมนันทนาการของผู้มาเยือน

จากจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 416 ตัวอย่าง พบว่าผู้มาเยือนเป็นเพศหญิง (64.49%) มากกว่าเพศชาย (35.51%) มีอายุระหว่าง 21-30 ปี (46.14%) อาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร (36.80%) มากกว่าคนในพื้นที่ (จังหวัดกาญจนบุรี) (11.38%) ระดับการศึกษาสูงสุดคือระดับปริญญาตรี (61.26%) มี

อาชีพหลัก คือพนักงานบริษัทเอกชน (35.68%) และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท (45.73%) ผู้มาเยือนเกินครึ่งเคยเดินทางมาอุทยานแห่งชาติเอราวัณแล้วในอดีต (53.49%) มากกว่าไม่เคยมาเยือน (46.51%) โดยมาเยือน 2-3 ครั้ง (50.48%) มักเดินทางเป็นกลุ่มครอบครัว (46.86%) มากกว่ากลุ่มเพื่อน (31.88%) จำนวนบุคคลที่ร่วมกลุ่มในการเดินทางจำนวน 2-5 คน (41.01%) ในส่วนของกิจกรรมนันทนาการที่ผู้มาเยือนเข้าร่วม 3 อันดับแรก คือ เล่นน้ำตก (67.23%) ชมวิว (57.59%) และ ถ่ายภาพ (57.35%) ตามลำดับ ในการเดินทางมาเยือนอุทยานแห่งชาติเอราวัณในครั้งนี้ผู้มาเยือนมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับพอใจมาก (45.74%) และมีความต้องการกลับมาเยือนอุทยานแห่งชาติเอราวัณในอนาคต (78.80%)

ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม

การศึกษาความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือนจากข้อความทั้งหมด 24 ข้อความพบว่า ผู้มาเยือนมีระดับความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.96$; $SD = 0.97$) และผู้มา

เยือนส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมเป็นกลุ่มมนุษยนิยม (89.43%) มากกว่ากลุ่มที่เป็นสัมพันธภาพนิยม (10.57%) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า ผู้มาเยือนกลุ่มมนุษยนิยมส่วนใหญ่มีระดับความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมในระดับมาก (77.78%) ในขณะที่ผู้มาเยือนกลุ่มสัมพันธภาพนิยมมีระดับความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง (88.10%)

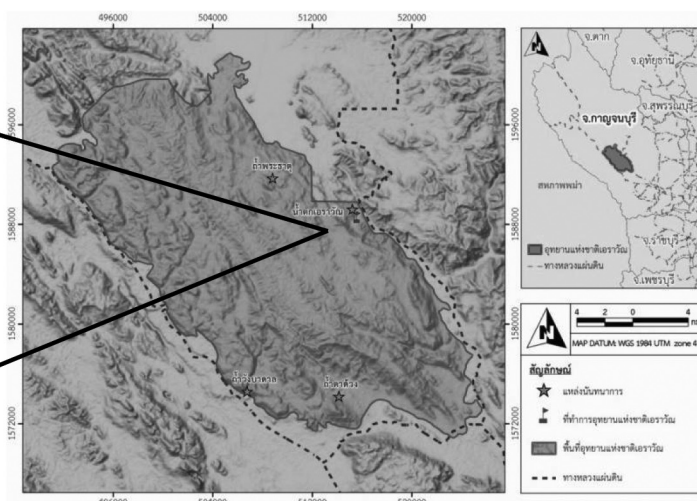
การรับรู้ข่าวสารและความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

การศึกษาการรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า ผู้มาเยือนเคยได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (69.64%) มากกว่าไม่เคยได้รับรู้ข่าวสาร (30.36%) และได้รับรู้ข่าวสาร 1-3 ครั้งต่อเดือน (36.08%) มีช่องทางในการรับรู้ข่าวสารทางโทรทัศน์มากที่สุด (76.94%) และมีความสนใจในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมระดับมากที่สุด (46.14%) ในส่วนของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม จากการใช้แบบวัดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ทั้งหมด 10 ข้อความ พบว่า ผู้มาเยือนส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของความรู้

น้ำตกเอราวัณ ชั้นที่ 1

น้ำตกเอราวัณ ชั้นที่ 2

ภาพที่ 2 แผนที่พื้นที่ศึกษาอุทยานแห่งชาติเอราวัณ

($\bar{X} = 6.64$; $SD = 1.87$) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายข้อคำถาม พบว่า ข้อความที่ผู้มาเยือนตอบถูกมากที่สุด คือ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในอุทยานแห่งชาติเอราวัณเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเอราวัณเท่านั้น (84.62%) ส่วนข้อความที่ตอบผิดมากที่สุด คือ เสี่ยงยานพาหนะในอุทยานแห่งชาติเอราวัณเป็นเสี่ยงที่ไม่อันตรายต่อหูของพวกเรา (63.22%)

การรับรู้ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือน

การศึกษาการรับรู้ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม ทั้งหมด 13 รูปแบบ พบว่า ผู้มาเยือนส่วนใหญ่มีการรับรู้ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.46$; $SD = 0.25$) เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยในแต่ละรูปแบบของผลกระทบสิ่งแวดล้อม พบว่า รูปแบบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ผู้มาเยือนรับรู้มากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การพบเห็นรากไม้โผล่พื้นดิน/พืชพรรณและ/หรือลูกไม้ถูกหักเหี่ยวเหี่ยว ($\bar{X} = 2.78$; $SD = 1.11$) พื้นที่ธรรมชาติถูกทำลายจากสิ่งก่อสร้าง ($\bar{X} = 2.73$; $SD = 1.43$) และ พื้นที่ธรรมชาติ/ระบบนิเวศ ถูกทำลายหรือรบกวนจากกิจกรรมของผู้มาเยือน ($\bar{X} = 2.72$; $SD = 1.31$)ตามลำดับ

พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

การศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือน จากทั้งหมด 14 พฤติกรรม เป็นพฤติกรรมเชิงบวก 8 พฤติกรรม และพฤติกรรมเชิงลบ 6 พฤติกรรม พบว่า โดยภาพรวมผู้มาเยือนมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมค่อนข้างไปในเชิงบวก ($\bar{X} = 10.07$; $SD = 1.93$) แต่เมื่อพิจารณาแยกเป็นพฤติกรรมเชิงบวกและพฤติกรรมเชิงลบ พบว่า พฤติกรรมเชิงบวกที่ผู้มาเยือนส่วนใหญ่ปฏิบัติมากที่สุด คือ แยกขยะตามถังขยะที่อุทยานแห่งชาติเอราวัณจัดไว้ให้ (93.48%) สำหรับพฤติกรรมเชิงลบที่ผู้มาเยือนปฏิบัติมากที่สุด คือ นำภาชนะใส่อาหาร

ประเภทกล่องโฟม เข้ามาในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ เพราะสะดวกในการรับประทาน (25.30%)

ผลการทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาค้นคว้าวิจัยต้องการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือน และศึกษาอิทธิพลของความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมที่มีต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือน โดยกำหนดสมมติฐานของการศึกษา ข้อที่ 1 คือ ระดับการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การรับรู้ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม และ การให้ความสำคัญกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือนผลการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงอันดับ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระ จำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ($Estimate = .270$; $Wald = 5.554$; $p = .018$) และทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม ($Estimate = -2.822$; $Wald = 57.685$; $p = .000$) มีอิทธิพลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกล่าวคือผู้มาเยือนที่ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมาก จะมีความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมมากและผู้มาเยือนมีทัศนคติในด้านมนุษยนิยมจะมีความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมที่มองว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติน้อยกว่าในด้านสัมพันธภาพนิยม (ตารางที่ 1)

สมมติฐานของการศึกษา ข้อที่ 2 คือ ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมผลการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงอันดับ พบว่า ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือนมีอิทธิพลกับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Estimate = .276$; $Wald = 5.091$; $p = .015$) ซึ่งหมายถึงผู้มาเยือนที่มีความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมมากจะทำให้ผู้มาเยือนแสดง

พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในเชิงบวกมากตามไปด้วย(ตารางที่ 2)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา พบว่า ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มี

อิทธิพลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือน ในส่วนของปัจจัยที่เกี่ยวกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมอธิบายได้ว่าผู้มาเยือนที่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมสูงจะทำให้มีความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bedrous (2008) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงอันดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ	Estimation	Wald	p
ระดับการศึกษา			-.007	.002	.969
- ประถมศึกษา	2	0.48			
- มัธยมศึกษาตอนต้น	11	2.66			
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	39	9.44			
- อาชีวศึกษาหรือเทียบเท่า	15	3.63			
- อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	49	11.86			
- ปริญญาตรี	253	61.26			
- สูงกว่าปริญญาตรี	44	10.65			
ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม			.270	5.554	.018*
- มีความรู้ระดับต่ำ	27	6.49			
- มีความรู้ระดับปานกลาง	244	58.65			
- มีความรู้ระดับสูง	145	34.86			
การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.52$; $SD = 0.09$)			.091	1.683	.194
- 1 – 3 ครั้งต่อเดือน	140	53.03			
- 4 – 6 ครั้งต่อเดือน	51	19.32			
- 7 – 10 ครั้งต่อเดือน	23	8.71			
- มากกว่า 10 ครั้งต่อเดือน	50	18.94			
การรับรู้ผลกระทบสิ่งแวดล้อม			-.118	.750	.386
- การรับรู้ระดับต่ำ	88	21.15			
- การรับรู้ระดับปานกลาง	252	60.58			
- การรับรู้ระดับสูง	76	18.27			
ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม					
- มนุษยนิยม	364	87.50	-2.822	57.865	.000**
- สัมพันธภาพนิยม	44	10.34	-	-	-
- ไม่สามารถระบุได้	8	2.16	-	-	-
การให้ความสำคัญกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม			.136	1.131	.288
- ไม่สนใจมาก	2	0.48			
- ไม่สนใจ	5	1.21			
- เฉยๆ	103	24.88			
- สนใจมาก	191	46.14			
- สนใจมากที่สุด	113	27.29			

หมายเหตุ * $p \leq .05$, ** $p \leq .01$

$\chi^2 = 645.976$, $df = 890$, $p = .000$, $Pseudo R^2 = .178$ (Cox and Snell)

กับความสามารถถึงสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ที่มีความรู้สูงขึ้นมีผลทำให้ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นด้วยเนื่องมาจากความรู้ที่เพิ่มขึ้นจะช่วยให้ผู้มาเยือนเข้าใจและรับรู้ถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน จนเกิดความกังวลในปัญหาเหล่านั้นที่เป็นภัยต่อตนเองและสังคม จนนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา ระดับของความตระหนักถึงให้เพิ่มขึ้นได้ (Lizawati, Harun, & Hussein, 2012) นอกจากนี้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมจะช่วยเพิ่มระดับความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมแล้ว ในงานวิจัยของ Azucena, Isabel, and Julen (2013) ยังพบว่าความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้นทำให้การแสดงพฤติกรรมเชิงบวกด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้นด้วย

ในส่วนของปัจจัยทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม อธิบายได้ว่า ผู้มาเยือนมีทัศนคติในด้านมนุษยนิยม จะมีความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมที่มองว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติน้อยกว่าในด้านสัมพันธภาพนิยม ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Thompson and Barton (1994) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมพบว่าทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมมีผลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม เนื่องจากทัศนคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมมีความเชื่อว่า สิ่งมีชีวิต (รวมทั้งมนุษย์) เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ มีความสัมพันธ์ในลักษณะเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การกระทำที่กระทบสิ่งหนึ่งย่อมมีผลกระทบกับสิ่งอื่นในธรรมชาติเสมอ ดังนั้นมนุษย์ควรให้ความสำคัญกับระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมมากที่สุด

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Erik, Chenyang, and Aaron (2014) ที่พบว่า ทัศนคติด้านสิ่งแวดล้อมนั้นมีผลกระทบเชิงบวกในพฤติกรรม การรักษาสภาพแวดล้อม เนื่องจากมีส่วนในการช่วยส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มมากขึ้น

แต่ในส่วนของปัจจัยอื่น เช่น ระดับการศึกษา การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การรับรู้ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการให้ความสำคัญกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่ให้ผลที่มีความแตกต่างกันนั้นอาจเกิดจาก สาเหตุที่สำคัญคือ กิจกรรมนันทนาการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเอราวัณ นั้นไม่มีความหลากหลาย และตัวทรัพยากรหลักมีเพียงน้ำตกเอราวัณที่ผู้มาเยือนให้ความสนใจ ดังนั้นผู้มาเยือนจึงมุ่งเน้นไปที่ตัวทรัพยากรหลักเพียงอย่างเดียว โดยมิได้พิจารณาสภาพแวดล้อมด้านอื่น และการที่ผู้มาเยือนเดินทางมาเป็นกลุ่มครอบครัว เพื่อมาประกอบกิจกรรมปิกนิกทำให้ความสนใจในสภาพแวดล้อมลดน้อยลงไปด้วย เนื่องจากความสนใจส่วนใหญ่จะอยู่ที่ครอบครัวมากกว่า

นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือนมีอิทธิพลกับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของบรรชรและรุ่งทิพย์ (2545) และ Ainhoa, María, and Claudia (2013) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและ

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงอันดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ	Estimation	Wald	p
ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม					
- ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมระดับต่ำ	109	26.20	.276		
- ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมระดับปานกลาง	277	66.59		5.901	.015*
- ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมระดับสูง	30	7.21			

หมายเหตุ * $p \leq .05$

$\chi^2 = 3.847$, $df = 7$, $p = 0.013$, $Pseudo R^2 = 0.015$ (Cox and Snell)

พฤติกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมผลการวิจัยพบว่า ความตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นจะส่งผลให้มนุษย์เกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าหรือความสำคัญของสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การเกิดพฤติกรรมเชิงบวกที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น และการศึกษาของ Henk (2003) และ Phumsathan (2013) ได้ศึกษาว่าพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เกิดขึ้นจากการให้คุณค่าสิ่งแวดล้อม ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม การรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม และนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือนวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวิเคราะห์อิทธิพลของความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมที่มีต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม โดยผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูลจากผู้มาเยือนชาวไทย ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2556 ถึง เดือนมกราคม พ.ศ. 2557 จำนวน 416 ตัวอย่าง พบว่า ผู้มาเยือนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี อาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร มีการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาตรี กิจกรรมนันทนาการที่ประกอบจริงมากที่สุด คือ เล่นน้ำตกมีความพึงพอใจในการมาเยือนครั้งนี้อยู่ในระดับมาก และจะกลับมาประกอบกิจกรรมนันทนาการที่นี้อีก

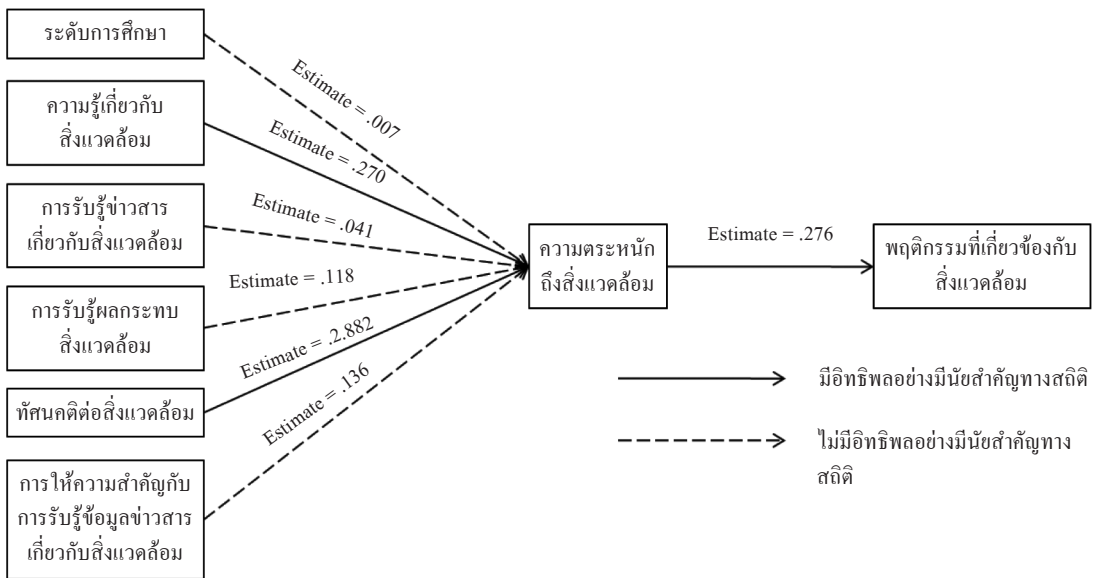
การศึกษาค้นคว้าความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือน พบว่า ผู้มาเยือนมีระดับความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมในระดับมาก และผู้มาเยือนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มมนุษยนิยม ในส่วนของการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการทดสอบปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพล

ทั้งหมด 6 ปัจจัย ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด (Cognitive Factor) ของผู้มาเยือนทั้งหมด ได้แก่ ระดับการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การรับรู้ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทักษะคิดต่อสิ่งแวดล้อม และ การให้ความสำคัญกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงอันดับพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทักษะคิดต่อสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ผู้มาเยือนที่ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมาก จะมีความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมมาก และผู้มาเยือนที่มีทัศนคติในด้านมนุษยนิยมจะมีความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมที่มองว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติน้อยกว่าในด้านสัมพันธภาพนิยมนอกจากนั้นยังพบว่า ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ผู้มาเยือนที่ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมน้อยมากจะทำให้พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมมากตามไปด้วย (ภาพที่ 3)

การศึกษานี้ทำให้ทราบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม คือ ความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม การศึกษาที่ได้ในครั้งนี้นำไปสู่ข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการอุทยานแห่งชาติเอราวัณ

1. ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมทางลบที่ผู้มาเยือนประกอบมากที่สุด คือ นำภาชนะใส่อาหารประเภทกล่องโฟมเข้ามาในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ โดยให้เหตุผลว่าสะดวกในการรับประทาน ดังนั้นอุทยานแห่งชาติเอราวัณจึงควรมีมาตรการในการลด

ภาพที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม

พฤติกรรมทางลบนี้ เช่น การติดป้ายขอความร่วมมือเรื่องการใช้โฟมบริเวณทางเข้าน้ำตกหรือการตั้งจุดตรวจค้นเพื่อลดพฤติกรรมเหล่านี้ของผู้มาเยือน

2. ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมยังมีอิทธิพลกับความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม และความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลกับพฤติกรรมด้านบวกของผู้มาเยือน ดังนั้นการเพิ่มการให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้กับผู้มาเยือน โดยผ่านสื่อความหมายในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ป้ายสื่อความหมาย นิทรรศการเพื่อให้ความรู้ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้มาเยือนมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น นำไปสู่การลดผลกระทบทางนันทนาการที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

3. ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม ดังนั้นอุทยานแห่งชาติเอราวัณจึงควรส่งเสริมทัศนคติด้านสัมพันธภาพนิยมนให้กับผู้มาเยือนเพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด (Cognitive Factor) ของผู้มาเยือนเท่านั้น เช่น ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การรับรู้ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม และการให้ความสำคัญกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม แต่ในส่วนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่เช่น ระยะเวลาในการประกอบกิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมนันทนาการที่ประกอบจริงในพื้นที่นั้นยังไม่ได้ทำการศึกษา จึงควรทำการวิจัยในประเด็นเดียวกันนี้กับอุทยานแห่งชาติอื่นๆที่มีหลากหลายของกิจกรรมนันทนาการ เช่น อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ – ปุย

2. ควรมีการศึกษาความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้ใช้ประโยชน์ทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมด้วย เช่น ชุมชนที่อยู่โดยรอบ เจ้าหน้าที่อุทยาน ผู้ประกอบการ เป็นต้น เพื่อเป็นประโยชน์ในด้านการจัดการอุทยานแห่งชาติเอราวัณต่อไปในอนาคต

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- ดรชนี เอมพันธุ์. (2549). *หลักนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ*. ภาควิชาอนุรักษวิทยา, คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ธิดารัตน์ สุภาพ. (2548). *ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บรรชกร กล้าหาญ และ รุ่งทิพย์ กล้าหาญ. (2545). *รายงานการวิจัยเรื่อง ความตระหนักและพฤติกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต*. กรุงเทพฯ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วราพร ศรีสุพรรณ. (2539). *สิ่งแวดล้อมศึกษา*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโลกสีเขียว.
- แสงสรรค์ ภูมิสถาน. (2555). *ผลกระทบของการท่องเที่ยว*. เอกสารประกอบการสอนวิชาหลักการจัดการการท่องเที่ยว, ภาควิชาอนุรักษวิทยา, คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- Ainhua, R., María, D. R., & Claudia, S. (2013). Environmental awareness of tourists. *Environmental Engineering and Management Journal*, 12(10), 1941–1946.
- Azucena, M. V., Isabel, A. F., & Julen, I. (2013). Environmental knowledge and other variables affecting pro-environmental behaviour: Comparison of university students from emerging and advanced countries. *Journal of Cleaner Production*, 61(15), 130–138.
- Bedrous, A. (2008, July). *Environmental Concern and Pro-Environmental Behaviors: The Relationship Between Attitudes, Behaviors, and Knowledge*. In R. Dienstbier (Ed.), American Sociological Association Annual Meeting, Sheraton Boston and the Boston Marriott Copley Place, Boston, MA.
- Erik, K., Chenyang, X., & Aaron, M. M. (2014). Environmental concern of labor union members in the United States. *Sociological Quarterly*, 55(1), 72–91.
- Henk, S. (2003). *Psychological theories for environmental issues*. Surrey, UK: Ashgate Publishing.
- Lizawati, H. A., Harun, A., & Hussein, Z. (2012). The influence of environmental knowledge and concern on green purchase intention: The role of attitude as a mediating variable. *British Journal of Arts and Social Sciences*, 7(2), 145–167.
- Phumsathan, S. (2013). Environmental Value Orientation and Environmental Impact Perception of Visitors to KhaoYai National Park. *Kasetsart Journal: Social Sciences*, 34(3), 1–9.
- Thompson, S. C. G., & Barton M. A. (1994). Ecocentric and anthropocentric attitudes toward the environment. *Journal of Environmental Psychology*, 14, 149–157.

TRANSLATED THAI

REFERENCES

- Emphandhu, D. (2006). *Principles of recreation and nature tourism*. Department of

- Conservation, Faculty of Forestry, Kasetsart University, Bangkok. [in Thai]
- Klaharn, B., & Klaharn, R. (2002). *Research report on Awareness and behaviour on environment of students in the project of agriculture for life reformation*. Bangkok. [in Thai]
- Phumsathan, S. (2012). *Effect of tourism*. Department of Conservation, Faculty of Forestry, Kasetsart University, Bangkok. [in Thai]
- Supap, T. (2005). *The Awareness of environmental conservation of people in Amphoe Bangsai Changwat Phra Nakhon Si Ayutthaya* (Unpublished master's thesis). Bangkok: Kasetsart University. [in Thai]
- Srisupan, W. (1996). *Environmental education*. Bangkok, Thailand: Green World Foundation. [in Thai]
- Taweerat, P. (2000). *Research methods in behavioral and social sciences*. Bangkok, Thailand: Educational and Psychological Test Bureau, Srinakharinwirot University. [in Thai]